

tengevolge daarvan gevarieerd klimaat, dat interessante waarnemingen hier voor de hand liggen. Roothergroeve en Koeleboschgroeve behoren als "monitoren" momenteel tot de belangrijkste groeven van Zuid-Limburg waar het gaat om de beeldvorming van het vleermuisbestand in Nederland. Ten behoeve hiervan kunnen alleen echt betrouwbare gegevens worden verwacht indien er jaarlijks geïnventariseerd wordt in groeven waar een absolute rust heerst.

Schrijnend is de vernielzucht die we, in de korte tijd dat de afsluitingen nu een feit zijn, hebben moeten constateren. Onbekenden hebben reeds enkele keren blijk gegeven van weinig begrip voor de situatie, door zinloze vernielingen aan te richten. De stevige hekwerken zijn tegen veel bestand, tóch is de reparatieploeg van onze Studiegroep - een noodzakelijk iets bij elke groeveafsluiting - al enkele keren in actie moeten komen.

Reparaties worden echter consequent en direct uitgevoerd, zodat er zich een nieuwe traditie kan vestigen: die van de "afgesloten groeve", waaraan iedereen kan zien dat er achter het hek iets van waarde schuilt en niet zoals in het verleden: een illegaal vuilstort waar - buiten avonturiers - niemand wat in zág. Een informatiebord bij de ingang

moet de nieuwe functie van de groeve onderstrepen. Ook kan men daarop lezen wáár nadere inlichtingen te verkrijgen zijn, zodat het bijvoorbeeld altijd mogelijk blijft de groeve te bezoeken, uiteraard met inachtneming van het wettelijk bepaalde betreffende vleermuizen en groeven. Voor geïnteresseerde personen, die zich melden, blijft de deur in zekere zin open. De Studiegroep heeft deze groeven immers afgesloten om de vleermuizen te beschermen en niet om serieuze "berglopers" buiten de sluiten.

Het onderhoud en het plegen van reparaties hebben de blijvende aandacht van de leden van de Studiegroep. De noodzakelijke financiën zijn echter enigszins een probleem aan het worden, d.w.z. de kas is bijna leeg. Om ook in de toekomst deze objecten te kunnen veiligstellen, blijven bijdragen in de materiaalkosten noodzakelijk. Wij zouden het zeer op prijs stellen indien Genootschapsleden, die dit initiatief een warm hart toedragen, daarvan blijk geven door een bijdrage - hoe klein ook - te storten op giro 10 36 366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, onder vermelding van "vleermuisreservaten". Niet alleen vrijwilligers van de Studiegroep, maar ook de 326 overwinterende vleermuizen (winter '80-'81) zullen dat bijzonder waarderen!

TOXOPATAGUS RUTOTI (LAMBERT), EEN ZELDZAME IRREGULAIRE ZEE-EGEL UIT DE LIMBURGSE KRIJTAfZETTINGEN

door

A.W.F. MEIJER

Natuurhistorisch Museum Maastricht

Onlangs schonk John Wiersma uit Eijsden een zeldzame irregulaire zee-egel aan het museum, die hij kort tevoren met veel moeite uit een wand van de insnijding van het Albert-kanaal bij Canne (B.) had vrijgeprepareerd. De soort waar het hier om gaat - ik noem haar bij de jongste, mij op dit moment bekende naam: *Toxopatagus rutoti* - lijkt op het eerste gezicht op een platgedrukt exemplaar van de welbekende *Hemipneustes striatoradiatus*. *T. rutoti* is in 1910 voor het eerst beschreven door J. LAMBERT onder de naam *Heteropneustes rutoti*. Lambert baseerde zijn beschrijving op een sterk vervormde steenkern, afkomstig uit Spienne of Nouvelle (B.), dus uit een wat ouder stratigrafisch niveau. Omdat het materiaal van Lambert zich niet leende voor een nauwkeuriger beschrijving, heeft

S.J. SMISER de soort in 1935 opnieuw gedefiniëerd aan de hand van een drietal vondsten: een licht gedeformeed, maar overigens onbeschadigd skelet zonder stekels, en twee minder goed gekonserveerde steenkernen, afkomstig uit resp. Canne, Maastricht en Hallembaye (B.). Min of meer gave exemplaren van *T. rutoti* zijn gemakkelijk van andere soorten te onderscheiden. Smiser kent geen andere vorm uit het Maastrichtien waarmee zij verward zou kunnen worden. Het is een grote, sterk afgeplatte soort. Van het exemplaar in het Natuurhistorisch Museum Maastricht (NHMM 1981148) bedraagt de grootste lengte 121 mm; de grootste breedte 113 mm en de grootste hoogte 59 mm, waarbij moet worden opgemerkt dat de top beschadigd is, zodat de oorspronkelijke hoogte enige

milimeters meer heeft bedragen. De overeenkomstige maten van het gave door Smiser beschreven exemplaar (vindplaats eveneens Canne) zijn: 113, 105 en 55 mm. Voor een uitvoeriger beschrijving van *T. rutoti* kan verwezen worden naar de eerder genoemde monografie van Smiser. De nieuwe aanwinst is, zoals gezegd, gevonden in een wand van de insnijding van het Albert-kanaal bij Canne, ontsluiting 61F-15, ter hoogte van kilometerpaal 21, in de kalksteen van Nekum, direkt onder het niveau der gangen (onderste Mc). Een opmerkelijk detail is het vermeldenswaard: doordat de vinder wat sediment aan zijn vondst heeft laten zitten, zijn aan de orale zijde een aantal zeer dunne bijbehorende stekels bewaard gebleven. Ook bij *Hemipneustes* kan dit het geval zijn, doch dit wordt zelden opgemerkt.

Het fraaie geschenk van John Wiersma is het enige exemplaar van deze soort in de kollektie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Met gepaste trots zal het enige tijd in de vitrine met nieuwe aanwinsten tentoongesteld worden. Hopelijk stimuleert deze vondst ook andere amateurverzamelaars om attent te zijn op het voorkomen van *Toxopatus rutoti*, hetzij in het veld, hetzij in eigen kollektie. Het is niet denkbeeldig, dat *T. rutoti* algemener voorkomt dan we denken, maar door de verzamelaar voor een platgedrukt exemplaar van *Hemipneustes striatoradiatus* wordt aangezien en daarom niet verzameld! Tenslotte wil ik John Wiersma, met wie wij al goede kontakten vanwege het Mosasaurus-onderzoek onderhielden, hartelijk bedanken voor de wijze waarop hij zijn opvattingen over zeldzame en wetenschappelijk belangrijke vondsten in een daad vertaalde.

Literatuur

FELDER, W.M. 1975. Lithostratigrafie van het Boven-Krijt en het Dano-Montien in Zuid-Limburg en het aangrenzende gebied. In: Toelichting bij de Geologische Overzichtskaarten van Nederland, p. 63-72, fig. 2.3.1. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

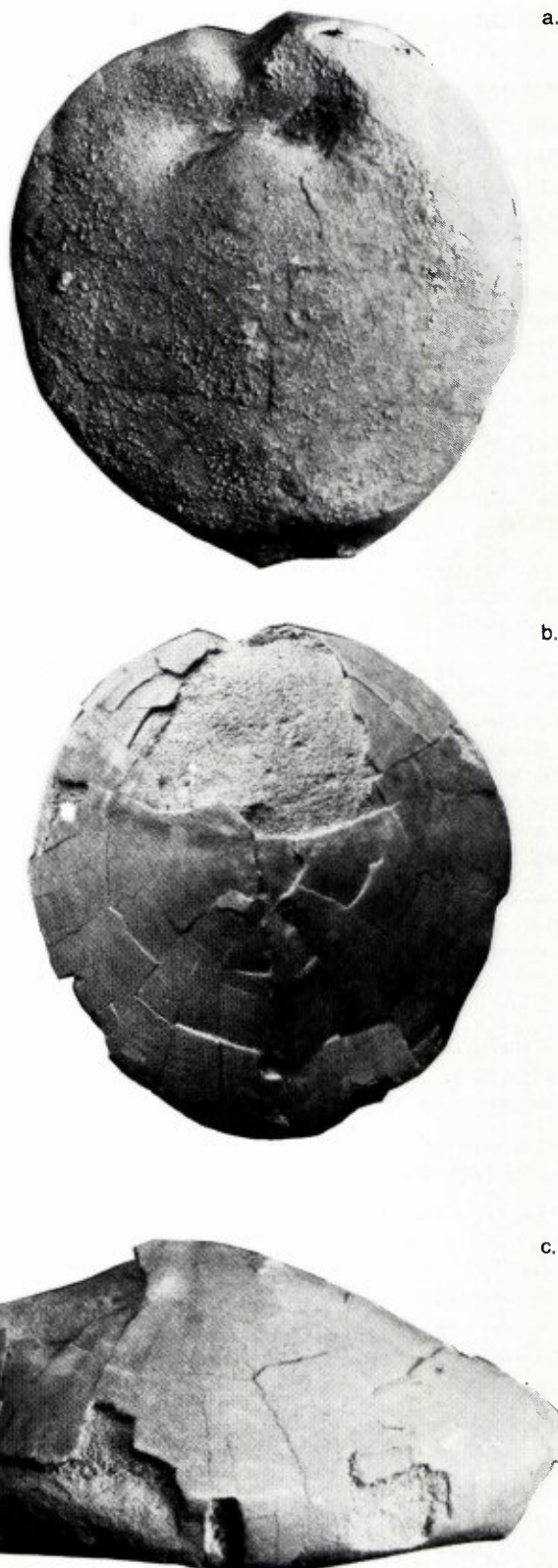
LAMBERT, J. 1910 (verschenen 1911): Description des Echinides Crétacés de la Belgique. Mémoires du Musée Royal d'Histoire Naturelle de Belgique Vol. IV. Tome II, p. 38-39; Pl. II fig. 12

SMISER, J.S. 1935. A. Monograph of the Belgian Cretaceous Echinoids.

Mémoires du Musée Royal d'Histoire Naturelle de Belgique No. 68. p. 73-75; Pl. 9, fig. a-e.

Summary

This article deals with a recent find of the rare echinid *Toxopatus rutoti* (Lambert, 1910) from the Maastrichtian of Limburg

Figuur 1. *Toxopatus rutoti* (Lambert, 1910) (NHMM 1981148).

a: oraal. De stekels, waarvan in de tekst sprake is, zijn ook op de foto waarneembaar. b: aboraal. c: links lateraal.

Foto's Jan van Eijk